

TEKSTILNI BARONI POSTAJAJO DESPERATNI

Ker niso upognili delavcev s policijsko ofenzivo, se zdaj začeli kričati, da je štrajk "priprava za komunistično revolucijo."

Passaic, N. J. — Tekstilni baroni v Passaicu, Cliftonu in Garfieldu so se lotili nove taktike, da potlačijo stavko 12.000 delavcev proti redukciji plače. Metoda je že stara, ampak baroni postajajo bolj desperatni. Upogajajo na policijsko ofenzivo s bombami, požarnimi brizgalnicami in drugimi sredstvi terorja.

Charles F. H. Johnston, podpredsednik tekstilne družbe Botany Worsted Mills, je v četrtek izjavil, da je štrajk "komunistična zarota."

"V naših tovarnah ni stavke, pač pa so komunistične demonstracije pod vodstvom profesionalnih komunistov, ki tekstilne delavce šolajo za revolucijo," je rekel ta baron.

Stavkarji se kajpada smejejo najnovejši histeriji magnatov, ki so izvali stavko sami, ker so hoteli znižati plačo za 12 odstotkov. Ako kdo šola delavce za revolucijo, tedaj to delajo baroni, ki nečejo pošteno plačati svojih delavcev.

Policijski šef Zober in dva njegova policista zdaj čakajo na zasliševanje pred veleporoto. Trojica je bila aretirana radi brutalnih napadov in telesnih poškodb ob času piketnih demonstracij pred tovarnami sedmi teden. Tožilec je pač. Od teh je samo eden stavar. Vsi nosijo rane in črne odtise policijskih kolčkov, s katerimi so policaji mlatili po stavkarjih in gledalcih aplah. Akcijo pred sodiščem vodi Unija za ameriške civilne svobodščine.

Debs ne bo procl miloči

Izjavil je, da razli ostane brez državljanske, kakor da bi oblašoval nekaj, česar ni storil.

Terre Haute, Ind. — Eugene V. Debs, stari socialistični veterani, je izjavil v četrtek tujak, da ne bo nikdar prošil pomiloščenja v svrhu dobave državljan-skih pravic, ki so mu bile odvze-te, ko je bil obsojen na 10 let ječe radi kritiziranja vojne. Debs pravi, da bi a prošnja za pomiloščenje priznal, da je izvršil zločin, ko je med vojno zahteval svobodo govora. Ker se ne želi krivega nobenega zločina, zato ne more iskati pomiloščenja.

Washington, D. C. — Kongresnik Berger je te dni konferiral z justičnim tajnikom Sargentom in predsednikom Coolidgejem radi povrnitve državljan-skih pravic E. V. Debsu. Sargent je dejal, da se to lahko zgodi, ampak Debs mora prej vložiti prošnjo za pomiloščenje kakor zahteva formalnost.

POL MILIJONA GLASOVALO O SUŠI.

Chicago. — Hearstovo časopisje in drugi listi, ki pomagajo razširiti neoficijelno glasovanje o prohibiciji po vsej deželi, poročajo, da je število skupnih glasov dosego 501.662 do 12. marca. Rezultat glasovanja: 212.723 proti prohibiciji, in 32.496 za prohibicijo; 227.882 za lahka piva in vina ter 29.061 proti.

Potres v Peru.

Lima, Peru. — V četrtek zgodaj jutraj je bilo tinitu tu dolgo-trajajoči potresni sunki. Br-zojavni promet med severnim in južnim delom dežele je prekinjen. Na centralni železnici so ustavljene vsi vlaki radi zemeljskih plazov, ki so na mnogih mestih zasuli progo.

Zmaga krojaških delavcev

Zastopniki delavcev bodo lahko pregledali knjige, če je bilo delo oddano unijskim delavnicam.

Boston, Masa. — V tujak-šnjem mestu je bilo na stavki tri tisoč krojaških delavcev, ki so izdelovali ženske obleke. Organizirani so v Int'l. Ladies Garment Workers Union. Stavka je trajala 2 tedna. Nekateri podjetniki so izravnavali spor z unijo že prvi teden. Na delo se je vrnilo že prvi teden tisoč delavcev.

Nova pogodba dovoljuje, da pridejo unijski zastopniki k podjetniku in da pregledajo knjige in se prepričajo, če je bilo delo oddano unijskim delavnicam, ako podjetnik ni mogel sam izvršiti dela. Skupen odbor, obstoječ iz podjetnikov in zastopnikov delavcev bo nadzoroval sanitarne naprave v delavnicah. Tvrdke, ki bodo oddale delo neunijskim tvrdkam, bodo morale plačati denarno globo. Podjetnik, ki se bo vpiral plačati denarno globo, bo izključen iz podjetniške organizacije.

Unija se bo potrudila, da odpravi zlo dela na domu. Pred neunijskimi delavnicami stoje izredne stavkovne straže, ki pazi-jo na to, da se tem tvrdkam ne oddajajo naročila.

Kansasčani se boje ognjenika

Iz luknje, ki je nastala, ko se je dno reke pogreznilo, se dvigajo baje žvepleni plini. — Stari prebivalci domneva, da je to zadnji slabiton izbruh izumrlega ognjenika.

Sharon Springs, Kans., 11. marca. — V "luknjo brez dna" — kakor imenujejo luknjo, ki je nastala v tork na nekom ovinku reke Smoky Hill štiri milje jugovzhodno od tu — se polagoma usipava zemlja z bregov v okrožju kakih 500 čevljev. Ogromna luknja je sedaj dolga približno 150 čevljev in 100 čevljev široka; kako globoka je ta luknja, tega pa seveda nihče ne ve.

V luknjo teče voda Smoky Hill reke in razne podzemeljske vodne struge. Voda v luknji se polagoma dviga in je bledozelen-kaste barve. Na vodnem površju plava neka bela krava, ki se je pogreznila, ko se je zemlja odprla. Od časa do časa priplavajo na površje žvepleni mehurčki, ki razširjajo duh, podoben duhu smodnika.

Nekateri stari prebivalci domnevaajo, da je to zadnje dejanje kakega skoro popolnoma ugašalega ognjenika. To teorijo podpi-ra zemeljska oblika okolice.

Gospodična Sylvia Forahey, hčerka nekega farmarja, živčega eno miljo od kraja useline, je v tork jutraj okrog sedme ure čela slabotno bobnenje in je videla, kako se je dvignil proti nebu modrikast dim ali prah. Najprej je mislila, da je prerj-aki ogenj. Pozneje so šli gledat k reki in so našli koničasto luknjo, široko takrat šele petdeset čevljev.

Walter Schoewe, profesor zemljelovlja na kansaški univerzi v Lawrenceu, je mnenja, da se je dno reke pogreznilo v podzemeljsko kaverno, katero je tekom dolgih let izjedla pronica-čja voda. Verjetno je, da nastane tam jezero ali pa podzemeljska reka. Profesor Schoewe pravi, da to samo domneva, kajti avo-da je jasnega mnenja ne more dati, dokler si nenačnega pojava ne ogleda na licu mesta.

Nemški ekskonprince v Italiji.

Milan, 12. marca. — Friderik Viljem Hohenzollern, bivši nemški prestolonaslednik, je včeraj nepričakovano in skrivno pose-njen na centralni železnici so ustavljene vsi vlaki radi zemeljskih plazov, ki so na mnogih mestih zasuli progo.

LIGA NARODOV V OSTREM MED-SEBOJNEM BOJU

Svet lige narodov se ne more zediniti glede stalnih sedežev. Nemčija grozi, da umakne vstop. Delegatje imajo danes drugo sejo. Briand in Chamberlain mrzlično delata za kompromis.

Ženeva, 12. marca. — Usoda lige narodov visi danes na tanki niti. Prepričanje, da stalni sedeži v svetu lige je pritril vodilne glave tako daleč, da že obupujejo in Nemčija, ki že pet dni čaka odločitev, je ponovno zagrozila, da umakne svojo prošnjo za vstop v ligo. Dr. Luther, nemški premijer, je sinoči naročil, da posebni vlak, ki je pripeljal Nemce v Ženevo, naj bo pripravljen za odhod.

Včeraj je bila druga tajna "čajna" seja sveta lige narodov, toda brez vsakega uspeha. Švedski zunanji minister Osten Unden je ponovno izjavil, da vsak kandidat za sedež v svetu, izven Nemčije, dobi od njega črno kroglico. Španski član Quinones de Leon in brazilski član Mello Franco pa vztrajata, da bosta glasovala proti Nemčiji, ako tudi Španija in Brazilija ne dobita stalnega sedeža. Vsi trije so dali ultimatum, da njihove države izstopijo iz lige, če ne bodo sprejele njihove zahteve.

Angleški zunanji minister Chamberlain in francoski premijer Briand sta štiri ure obde-lavala Undena, naj se premiali na pristane na kompromis, toda švedski zastopnik se ni ganil. "Moja vlada je odredila, da glasujem same za Nemčijo in pri tem ostanem," je bil njegov odgovor.

Sinoči se je raznesla vest, da je Chamberlain ostro napadel Undena in švedsko vlado. Chamberlain je hitro zanikal resničnost vesti, ampak Unden ni rekel da, niti ne.

Danes jutraj so se "lokarni-janci" (Anglija, Francija, Italija, Belgija in Nemčija) zopet sešli v tajni konferenci v upanju, da skrpajo kak kompromis do jutri, ko pride sprejetje Nemčije na glasovanje v zbornici lige narodov. Seja zbornice je bila določena za soboto v pričakovanju, da se bodo glavni faktorji sporazumeli do tega časa.

Chamberlain-Briandov kompromis je — v kolikor je znano — da ena latinska država dobi stalni sedež, Poljska se pa izvoli za začetno v svet lige narodov.

Vojna med blok v ligi narodov, ki divja že od nedelje v Ženevi, je zelo razrahljala vezi v Wilsonovi "družini narodov." Liga je danes razdeljena v več taborov, ki se pisano gledajo. Edino Nemci so hladni.

Kositer na otoku Banka izčrpan.

Batavia, Nizozemska Zaprada Indija. — Bogati skladi kositra na otoku Banka kažejo znake, da bodo kmalu izčrpani. Letno se je na imenovanem otoku pridobilo preko 10.000 ton kositra. Kositer za Banko je bil znan kot najboljši na svetu. Vlada ima monopol nad proizvodnjo kositra. Zaposleni so na Banki večina Kitajci. — Sedaj bodo z močnimi stroji vlačili rudo z morskega dna ob obali otoka, kajti ugotovljeno je, da se pla-sti rude raztezajo daleč ven na morskem dnu.

Rekord v uvašanju čebule.

Washington. — Baš sedaj so na potu v Ameriko številne pošiljke čebule iz nepričakovano velikega števila tujih dežel. Kakor vse kaže, bo letos uvoženo v Združene države več čebule kot katero drugo leto, izveniši enega, ki bo najbrže obdržalo zaenkrat še rekord.

Iz Egipta je na primer na po-tu v Boston tako velika pošiljka-tev, da odgovarja šestnajstim vagonom. Carina znaša 1c od funta, prevozni stroški pa približno 1/4c.

Calles sprejel ameriške delavske delegate

Mehiški predsednik je pogostil delegate in napil zdravico ameriškemu delavstvu.

Mexico City, 12. marca. — Predsednik Plutarco Elias Calles je včeraj sprejel bratake dele-gate delavskih organizacij v Združenih državah, ki so bili na sedmi rodn konvenciji Mehške delavske konfederacije. Luis Mo-rones, delavski minister in obe-nem predsednik konfederacij, je predstavil delegate Callesu. Predsednik Mehike je najprej konferiral z delegati v svojem uradu, nato pa je priredil ameriškim delegatom banket, katerega so se udeležili tudi vsi glavni voditelji mehiškega delavstva. Calles je izrekel željo po tesnejših odnosih med mehiškimi in ameriškimi delavskimi organizacijami ter napil lakreno zdravico delavstvu Združenih držav.

Anglija zopet pred volitvami industrijske krize

Načrt prenovnega komisije ni zadovoljil nihogar. Rudarji se pripravljajo na štrajk, ki lahko postane splošen.

London, 12. marca. — Vladna prenovna komisija, ki je predložila načrt za rešitev pre-mogovne krize, ni zadovoljila nihogor. Lastniki prenovnikov in rudarji so razočarani radi pri-poročila komisije, da naj država kupi premog pod zemljo in ga potem odda privatnim operator-jem v kopanje.

Organizacija rudarjev je šla takoj na delo, da se pripravi na nov boj, ki pride 1. maja, ko po-teče državna subvencija. Vodite-lji rudarjev so včeraj posetili premijerja Baldwinja in z njim konferirali o stvari. Ako rudarji zastavkajo, lahko sledi sploš-na stavka železničarjev in trans-portnih delavcev.

Z letalom za zlato

Letalca, ki sta po zraku hitela na novo najdišče zlata, sta se morala v viharju spustiti na tla. — Odnosla celo koto.

Hudson, Ont. — Te dni se je nedaleč od tu spustil na tla aeropl-an, ki je na prvi pogled pove-dal vsakemu, da je prestal zelo hudo nevihto. Propeler je bil zdrobljen, krila na sedemnajstih mestih pretrgana in pilot napol premražen. To letalo, ki je bilo prilepljeno, spustiti se k tlom, po-meni popolnoma novo poglavje v lovu za zlato.

Pred kratkim so odkrili v bližini Rdečega jezera zlato. Komaj se je novica o zlatu razširila, so že začeli romati proti are-nemu kraju zlatokopi, prospek-torji in pustolovci. Na konjih, z avtomobili in paš so hitele večje in manjše skupine proti zaželje-nemu zlatemu polju. Do tu ni nič nenavadnega. Vse to se je že opetovano odigravalo. Toda ni-kdar ni še nikdo letel po zraku iskat zlata.

H. Farrington in H. Watta sta se zadnji petek dvignila vsak v enem aeroplanu v zrak ter sta odletela v smeri proti Rdečemu jezeru, kjer je bilo odkrito zlato polje. Oba letalca sta srečno letela proti svojemu cilju, kate-remu sta se že zelo približala, ko ju je nenadoma visoko v zraku rasečila huda nevihta. Ni jima kazalo drugega, kakor spustiti se na tla. Imela sta obadva veli-ko srečo, kajti četudi sta bili o-be letali zelo poškodovani, sta oba letalca vendar popolnoma nepoškodovana.

Volitve na Grskem.

Atene, 12. marca. — Dikta-tor Pangalos je včeraj naznanil, da se to spomlad vrše volitve predsednika grške republike, v jeseni pa volitve v parlament.

Agitacije za "Prosveto"

SLABE IZKUŠ-NJE STAVKO-KAZOV

Obljubili so, da ne bodo nikdar več stavkokazili. — Ravnali so z njimi kot se pač ravna s stavkokazi.

Auckland, Nova Zelandija. — Nikdar več ne bodo stavkokazili! Tako so se izrazili pomorci, ki so tvorili neunijsko moštvo na britanskem parniku "Arawa", ko je parnik odplul iz Aucklanda v London ob času, ko so stavkali britaki mornarji.

Zdaj, ko so se vrnili ti "pro-stovoljni" pomorci, se zgražajo nad razmerami, v katerih so ži-veli, ko so stavkokazili. Po tri-deset jih je jedlo in spalo v e-nem prostoru, ki ni bil za člove-ška bitja. Sanitarne naprave so bile zelo primitivne. Kopeli niso imele, ampak umivati so se mo-rali v malih čebričkih, kadar so dokončali stralo.

Obljubili so jim policijsko za-ščito pred britanskimi mornarji. Toda stražnikov ni bilo. Večkrat so bili v nevarnosti pred britaki-mi mornarji. Ko so se vrnili na-zaj v Novo Zelandijo, so se vozi-li kot potniki tretjega razreda. Imeli so najslabše bivališče na parniku, s katerim so se vračali domov.

Zelo glasno so povdarjali po-povratku, da ne bodo nikdar več stavkokazili.

Tragične usode ameriškega odvetnika

Prof. Haw, ki je bil enkrat obso-jejen na smrt, a pomiloščen, storil samomor.

Dunaj. — Tujakinja policija je te dni izjavila, da je na pod-lagi pravnih odtiskov ugotovila, da je bil tisti Amerikanec, ki je storil 6. februarja samomor v Rimu, profesor Carl Haw, avo-je čas profesor na George Wash-ington univerzi. Če je to resnica, potem pomeni ta samomor tra-gično zaključeno jako pustolove-skega življenja, ki je svoje čase vzbujalo pozornost celega sveta.

Carl Haw je bil rojen v neki porenjski vasici. Njegovo pravo ime je Karl Hau, ki ga je pa iz-premenil, ko je postal profesor rimskega prava na George Wash-ington univerzi in ko je v Washingtonu zaslovel kot eden najboljših odvetnikov.

Leta 1906 je bil prof. Haw ob-tožen v Nemčiji, da je umoril svojo taklo, po imenu Molitor. Umor je bil izvršen, ko se je on nahajal na obisku v svoji stari domovini. Haw je bil obsojen na smrt, a je kaiser Viljem spre-mnil smrtno obsodbo na do-smrtno ječo. Po petnajstih letih zapora je bil Haw izpuščen.

Razprava proti Hawu je vzbujala veliko pozornost tako v A-meriki kot v starem kraju. Pro-sekucija je trdila, da se je Haw zaljubil v mlajšo sestro svoje žene, a da je njena mati napela vse svoje sile, da prekine ljube-zenske odnose med svojo ne-poročeno hčerko in možem druge hčerke; da se odkriža takle — je trdila prosekucija — jo je Haw iz zasede umoril. Tekom razpra-ve je Mrs. Haw storila samomor v nekem čvčarskem mestu.

Nedavno je profesor Haw i-mej sitnosti s policijo radi de-narnih stvari. Pobegnil je s po-narejenim potnim listom v Ita-lijo, kjer je bil aretiran. 6. fe-bruarja je profesor Haw naredil s truplom konec svojemu bur-nemu življenju.

Amerikanec bi rad spravil Rusi-jo v ligo.

Des Moines, Ia. — Sherwood Eddy, ki je znan kot predava-ter o študentskih vprašanjih, je na Drake univerzi rekel študen-tom, da je polkovnik Edward M. House otvoril aktivno kampanjo, katere namen je spraviti Rusijo v ligo narodov. Polkovnik House je bil zaupen prijatelj pokojne-ga predsednika Wilsona.

Mussolinijev sindikalni zakon sprejet v senatu

Diktator pravi, da kapitalizem in proletarijat morata biti "ena družina" in da kapitalizem bo živel še stoletja.

Rim, 12. marca. — Italijanska vlada zbornica je včeraj s 139 proti 27 glasovom sprejela fašistovski sindikalni zakon, ki zdaj s kraljevim podpisom postane zakon. Na temelju tega zakona so fašistovski industrijski sindika-ti edina postavna delavska orga-nizacija v Italiji; vse druge de-lavske unije, socialistične in ka-toliške, morajo prenehati. Stav-ke so prepovedane in val spori med delavci in delodajalci se mo-rajajo rešiti pred posebnimi indu-strijskimi sodišči, ki so odgovor-na državi. V industrijskih sindi-katih so vključeni delavci in de-lodajalci, ki morajo biti odale-j — kakor je rekel Mussolini — "ena družina", katara mora de-lati samo za "dobrobit domovi-ne."

Mussolini je imel v senatski zbornici govor. Rekel je: "Jam vem, kaj delavska masa misli in hoče. Vojna je dala vsem Ita-lijanom narodno zavednost. Med-narodne zavednosti ni. Ali ni Samuel Gompers a svojimi egoističnimi nauki, ki so izražali pro-letaraki šovinizem prve vrste, dovolj demonstiral izključnost napram vsem drugim narodom in plemenom? Mednarodnega proletarijata ni. Proletariat je samo naroden. Edino vodilni bi radi po francoski, poangleški in poamerikanski delavce svoje na-rodnosti. Nihja delavska masa vsake dežele je še barbarska in ne razume takovnega moder-nega komforta, pač pa se smisla-no drži naroda, ki katerega lavi-ra. Fašistični unijonizem priana-va zgodovinsko funkcijo kapita-la in kapitalizma. V tej točki smo popolnoma protisocialistični. Ka-pitalizem niso krvosesi, pač pa ge-nerali industrij, veliki organizatorji, mošje, ki imajo velike državljanske in moralne odgovor-nosti in mošje, od katerih zavi-sita zdravje in areta tisočih in milijard individuev v bodočnosti. Uspeh njihovih industrij je uspeh celega naroda. Kapitalizem ne propada, temveč šele vstaja. Kapi-talizem ima še stoletja eksisten-ce pred seboj."

Mussolini je dalje rekel, da fašistični sindikalizem temelji na razredni vzajemnosti in so-delovanju. Oba razreda — ka-pitalistični in delavski — morata drug drugemu pomagati, mora-jo biti prijatelji in osovjetiti mo-rajajo princip, da ne morejo žive-ti drug brez drugega. Danes sto-pamo v državno kontrolo vseh sil industrij, kmetijstva, finan-ce in delavstva. Vse te sile morajo služiti državi. Končno je rekel Mussolini, da ena sama ura štrajka v eni sami tovarni je bila katastrofa za ves narod. Teh katastrof ne bo več.

Deček umrnil v snegu.

Hartford, Conn. — Neke so-larka, ki se je sankala na nekem travniku v bližini tega mesta, je slučajno našla na trupu ne-kega dečka. Kmalu je bilo ugo-tovljeno, da je to truplo deset-letnega James Deveryja, ki so ga pogrežali že sedemnajst dni. Zadnjikrat so ga videli, ko je odhajal iz katedrale sv. Jožefa. Deček je bil dobelega snega naj-brže utrujen zaspan in umrnil.

De Valera ni več "predsednik."

Dublin, 12. marca. — Eamon de Valera je včeraj odločil titei "predsednika irske republike", ko je resigniral kot predsednik sinfajnovske (republikanske) stranke. Ostavka je sledila spo-ru, ki se je pojavil med irskimi republikanci.

Izpil je pet litrov vina v petih minutah — in umrl.

Lille, Francija, 12. marca. — Louis Guignon je včeraj stavil, da izpije pet litrov vina v petih minutah. Dobil je stavo, toda nekaj minut pozneje so ga od-negli iz gostilne mrtvega.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Recepti se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjena država (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cincinatti \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za incolnoststvo \$8.00.

Naslov na vas, kar ima stih s listom:

"PROSVETA"

3457-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year, Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (Feb. 28, 1926) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnem potekla naročnina. Poslovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

NAŠA COLNINSKA POLITIKA.

Visoka je bila pesem, ki so jo colninarški političarji zapeli zaščitni colnini. Pripovedovali so, kako visoka zaščitna colnina varuje industrijo in skrbi, da delavske mezde ne padejo in da imajo delavci vedno delo. Naglašali so, da visoka zaščitna ali obrambna colnina varuje farmarja, da mu ni treba prodati njegovih pridelkov po nizki ceni.

Zdaj imamo že nekaj časa Fordneyjev tarif, ali visoka obrambna colnina ni pomagala delavcem in farmarjem. Najbolj vneta za visoko colnino so bili tekstilni tovarnarji. Tekstilnim delavcem so pripovedovali, da obrambna colnina povzroči, da bodo imeli skozi vse leto dosti dela in da se njih mezde ne bodo znižale. Izkušnje so pa pokazale vpravi nasprotno, kar so tovarnarji pripovedovali. Veliko število tekstilnih delavcev je bilo več mesecev v letu doma. Drugi so pa delali z omejenim časom. Mezde tekstilnih delavcev so se zniževale, ako delavci niso bili toliko organizirani, da so se lahko vprii s stavko tej samopašnosti tovarnarjev. Medtem, ko so bili delavci pritiskani od vseh strani ob steno, se je pa tekstilnim tovarnarjem godilo prav dobro. Vzlicetemu, da so bili delavci po več mesecev ali tednov doma, ali da so delali z omejenim časom, se niso skregili profiti tovarnarjev.

Nekaj mesecev nazaj so tovarnarji, ki izdelujejo slamnike jadikovali, da je treba uvozno colnino povišati na slamnike, ker dela Italija veliko konkurenco. Predsednik je po novem tarifu, ki ga lahko predsednik poviša ali pa zniža, povišal tarif na slamnike od 60 na 88 odstotkov. To pomeni, da zdaj ameriški tovarnar lahko doda vrednosti produkta 28 odstotkov.

Kakšen slamnik bo kdo kupil je stvar okusa in ne kje je izdelan. Slamnik je lahko izdelan v Italiji, pa ga človek ne mara, ker ni izdelan po modi, ki jo ima človek rad. Ravno to se lahko zgodi s slamnikom, ki je izdelan v Ameriki. Pri nakupu slamnika se gleda na modo in iz kakšnega materiala je napravljen. Italija gotovo ne izdeluje vseh vrst slamnikov. Tudi moda je precej različna od ameriške. Italijanska konkurenca ni tako velika, kot so jo prikazali tovarnarji. Ampak resnica ostane, da bo moral vsak dodati k ceni slamnika, ko ga bo kupil še 28 odstotkov od cene za slamnik, ki ga je lani za toliko odstotkov kupil ceneje. To pomeni, da bo tovarnar imel 28 odstotkov več dobička.

Ali bodo delavci imeli zdaj več dela, ker so se slamniki podražili za 28 odstotkov? Najbrž ne. Marsikateri, ki je mislil letos kupiti nov slamnik, bo dal starega očistiti, ker bo nov slamnik zanj predrag.

Ali so tovarnarji mogoče povišali slamnikarskim delavcem mezde, ker so povišali ceno slamnikom kar za osem in dvajset odstotkov? Kajpaše! Tega tovarnarji niso storili. Od povišanja colnine imajo dobiček le tovarnarji. Zavoljo znižane produkcije bodo imeli manj produkcijskih stroškov. Naročil bo manj, pa bodo odslovili nepotrebne delavce. Dobitek se bo pa vseeno pomnožil, ako ravno se bodo naročila znižala.

Visoka colnina torej pomaga tudi k brezposelnosti delavcev. Kajti če se produkt podraži, je toliko manj zanj odjemalcev. Posledica tega je, da se naročila znižajo za produkt, ki se je podražil, v kakovosti se pa ni izboljšal. Kakor hitro pa tovarnar opazi, da se znižujejo naročila, pa on odslovi delavce, ki jih ne potrebuje v tovarni.

Colnina—visoka ali nizka—je sredstvo, s katerim navihani političarji mamijo ljudstvo, da jih izvoli v postavljene zbornice, ampak za ljudstvo je vseeno, če je colnina visoka ali nizka, dokler imamo kapitalistični sistem blagovne produkcije in distribucije. Tudi nizka colnina ima svoje za ljudstvo zelo škodljive hibe v kapitalističnem gospodarskem sistemu. Kadar bo pa kapitalistični gospodarski sistem odpravljen in se bo po vsem civiliziranem svetu produciralo le za ljudske potrebe in ne za profit, pa ne bo nobene colnine—ne nizke, ne visoke!

JAVNA GOVORNICA

Glasovi članov S. N. P. J. in Hlatelj "Prosveta".

Zopet odgovor na zdražbe rev. Trunka.

Sharon-Patagonia, Pa. — V svojih zdražbah na "Pisanem polju" v A. S. se rev. Trunk zopet huduje čez mene, in sicer samo zato, ker sem izrekel hvalo o irskem duhovniku, kateri radi tolerantnosti res zasluži pohvalo. Povedal sem, da pase svoje "ovčice", vse drugo pa pusti pri miru in ni tako prenapet kakor rev. Trunk, ki ima povsod svoje prste, le tam ne, kjer bi jih moral imeti.

Pri nas je imel rev. Trunk nemakega brata, ki ni bil nič boljši kot Trunk sam. Pred devetimi leti je zadnjo popotnico prodal moji ženi za \$1 prav na lep način. Videl je, da mu nič ne dam, je pa sam vzel dolar z mize, ki je bil namenjen za kruh mojih otrok.

Naj sodi rev. Trunk o sebi kolikor hoče visoko, jaz mu pa ponovno rečem, da se je slabega "kšesta" izučil. Res bolj častno bi bilo, da bi pod zemljo kopal premog. Dobro, da je v Združenih državah, v Mehiki bi mu še pokazali, če bi ne bil kot se spodobilo. Gotovo ga trese mrzlica, ko bere poročila. Oh, da bi le kmalu dobili tudi v Združenih državah take postavbe, to se pravi, da bi vsaj sedanje doledno izvrševali, pa bi bila zelo okrcana rimska propaganda.

Veseli me, da mi rev. Trunk vsaj nekaj prizna, namreč da sem dober svetovalec. Ker se večkrat izrazi o svoji lakrenosti, verujem, da je tudi to priznanje iskreno in mu radi tega avetujem še več. Rev. Trunk, prenehaj s tistim svojim napadanjem na nas člane in glavne uradnike S. N. P. J. Pusti pri miru vso rdečo barvo v naši jedrni, saj vendar nisi puranov potomec, pa te vse rdeče bode v oči.

Rad priznam tudi resničnost trditve rev. Trunka, da ima trdo glavo, kajti kolikor časa že buta ob S. N. P. J., se mu vendar še ni razbila. Pa naj bo iz najboljšega materiala, svetujem Trunku, da preneha butati, ker naša jednota vendar bo trda kakor Trunkova glava.

Čudna, zelo čudna je Trunkova logika, katero v zadregi podpira z vzkliki: Joj, jo... Uj, uj in alijenim. Miru drugače ne bo kakor če bomo člani S. N. P. J. molčali kot klade in pustili, da Trunk, Černe, Kasimir ter drugi cvet katoliške duhovščine meče na nas najbolj ostudne, izbrane lemenatarske pasovke. In ne samo to, na tako pevanje bi se jim še morali podati kot kučki, naši glavni odborniki bi morali biti tako na špageti kakor so pri kakih kranjsko-slovenskih, pa bi bil Trunk absolutno zadovoljen. On bi se vsekakor z vso svojo logiko strinjal, da bi naša jednota, spreobrnjena v katoliško zdražbarijo, bila izvrstna molzna kravica.

To se pa nikdar ne bo zgodilo, rev. Trunk. Le izbi si iz glave! Zna se pa že zgoditi, če zamenjaš svoje črne mošogitje z rdečimi, da te izvolimo za katkega fraktarja. Saj priznamo, da je škoda takega gorečega moža kot je rev. Trunk. Kaj vse bi lahko bilo iz njega, če bi se bil rodil pred šeststo leti, ko so se svetniki delali in so copernice po luftu letale. To bi bil inkvizitor! Danes pa je prepozno in edina od pomoč za rev. Trunka je, da svojega boga hvali in lepo tiho bo, dokler ima še kaj ovčic pod svojo oblastjo.

Dovolj je tega za Prosveto, ki ima itak preveč prostora za zakotnega rev. Trunka. Oglasil bi se pa lahko v Trunkovih casten-gah, saj sedaj se bom tudi jaz naročil nanje, ker so zastojni. Našemu društvenemu blagajniku so poslali cel ekspresni voz navodil in nagrade so mu obljubili, če bi jim dobil par naročnikov. Pa so se grdo zmotili, kajti I. T. je že davno tega padla mrena s očli. Mislim, da ne bo businessa okoli nas. — Joe Paulsenich.

Od kupnika do kramarja.

Sheboygan, Wis. — Pred tedni je zadela kruta usoda družino ubogega našega delavca. Moji je nanadno umrl za pljučnico; ostala je sirota žena s šestimi ne-

orastlimi in nepreskrbljenimi otroci. Zopet se nam je ponovil žalostni slučaj, kakršnih je naša naselbina zadnje čase doživela in gledala, več kakor dovolj. Nič nenavadnega se sicer ni dogodilo. Naselbina v globokem sočutju obžaluje in pomiluje prizadete. Smrt, ta ne izbira žrtve. Živi jih izbirajo! Vsakdanost prirode je taka.

Ne mnogo dni pozneje je v delavnici nagrobnih spomenikov (ne slovenskih) zvonil telefon. — Kdo je tam? — Na drugem koncu se oglašila dobra duša z našega brega — poznana tudi kot pisatelj članka "Komišen" v Amerikanskem Slovincu.

— Hej! Koliko vi plačate "komišna"?

Lastnik: — Deset od sto. — Kratek odgovor.

Kramar nadaljuje: — Ali ne morete dati več? Petnajst odstotni ponujajo iz Milwaukee!

Lastnik: — Tudi... ampak cena bo toliko višja za tvoje kupce. To ni pravilno!

Lepa karikatura! — Takšen je ta sistem gnile današnje socialne uredbe — in takšna je blagoslovljena ljubezen do bližnjega.

Naš veliki France Prešeren je zapisal v eni najlepših svojih pesnitev na račun rimske oligarhije, kako je delila pri pokristjanjevanju našega naroda svoj blagoslov, to-le: "V levici križ, v desnici meč" — In današnje potemtvo? "Njemu kamen, meni komišen!"

Kadar znanci in pametni ljudje v Sheboyganu razmišljujemo te resnične dogodke, potem nam ni treba zmagati z glavo, češ, da nas stane naša šola nad 49,000 dolarjev. Če se dobi med nami tako dobro in veliko srce, da si upa zahtevati deset odstotkov "komišna" na račun, ki ga naj potem plača kakšna sirota, vdova in nje otroci, potem si lahko predstavljamo, kako dobro in veliko je lahko tako srce usmiljenja takrat, kadar delajo farani šole za 49,000 dolarjev! Now there we are! Zdej znamo.

"Komišen" je torej medicina, katere zdravi srce tistim, da ne bodo delali sovražnega razpoloženja napram svojim rojakom obrtnikom, kateri, namesto da bi dajali in delili nagrade pohlepnežem, prodajajo raje svoje izdelke rojakom po toliko nižji ceni.

In take nedolžne, komišnaželjne dušice si potem domišljujejo in kličejo, naj narod in naselbina sodi njih delo! Le naj jih sodi...!

Dobro in potrebno bi bilo, da bi se zopet znašel med nami mogočni in pravi nekdanji Kristus, ki bi iz "hrama božjega" poglaj z bičem te današnje "kramarje". Nam pa, ki njegovim modrim in pravim naukom verujemo in sledimo, dal nov pogum v boju s temi novodobnimi kramarji in farizeji, kateri si revne vdove siromašnih proletarcev izbirajo kot žrtve za njihov "komišen". — Poročevalec.

Politika v Minnesoti.

Chisholm, Minn. — V mrzlih zimskih večerih je pač najprijetnejše sedeti za pečo in čitati časopise. Dober časopis je dobrodošel kakor srečanje dobrega prijatelja, s katerim se človek pogovori o vsakdanjih križih in težavah. Rednejši obiskovalec kakor prijatelj je časopis, od časopisovnega pisanja pa je odvisno, če je čtivo človeku v pouk in razvedrilo.

Iz naše naselbine so redki dopisi, a še tisti večina o volitvah. Ne vem, čemu toliko pisanja o teh naših volitvah, ko vse skupaj ni za nas prav nič častno, namreč potegovanje politikavev za službe.

Pred tedni je bila v listnici uredništva opomba piscu, naj se podpiše, če hoče kritizirati razmere v naselbini. Taki opomini so že stara pesem, toda nekaterim vendarle nova, kakor tudi ni nobena novost, da ni čisto nič zanealjiv dotični, ki se pod kritiko podpisati ne upa.

Našega "trustista" nismo Slovenci v tem mestu sami postavili v mestni svet, temveč s pomočjo mestne stranke. Celo finski kandidat je dobil par sto glasov več, dasiravno je finskega naroda mnogo manj. Kjer se dva pripravata ima tretji dobiček. Mi pa tega ne moremo, ker nam brani čakana sebičnost in nevedljivost. Noben inteligentnejši Slovenec ne bi sprejel kandida-

ture, ker ve, da v slučaju izvolitve bi padla vsa blamaža nazaj, razun ako bi prvo leto razdelil najmanj petsto služb, drugo leto pa tisoč.

Tu je veliko rudarjev, ki so pustili svoje zdravje v rudniku. Lahkega dela je malo, a še tisto slabo plačano. Mnogo več pa je takih, ki se sebi smilijo, pa vendar so še najbolj glasni ob volitvah. Tipična prikazen je tudi takozvani "booster" na volilnem prostoru, katerega zasluga je tudi v veliki meri, da drugorodci začnejo soditi o Slovincu, da za glazek mesečne pleše kakor mu drugi dajejo.

Naši so začeli snubiti "public pay roll" šele v zadnjem času, ko je bilo vse boljše se posneto. Pred petnajstimi leti se niso nič brigali. Bo že najbrž res, da je Slovan prišel zadnji, ko je bog pamet delil.

Rada bi vedela, koliko je nekaterim pri arcu naš "Zarkomet". Dolgovozne polemike niso v razvedrilo in tudi ne rešujejo socialnih problemov, toda nekaterim je več do jesiharstva kakor do zdravega humorja. Ko se je oglašilo par pečlarjev in pečlarie s svojimi smeha vrednimi poudubami, takoj se je oglašilo nekaj ksilih modrijanov s svojo kritiko. Ne mislim sicer, da bi morali imeti same žentivane poudube, pač pa različnost, ki služi razvedrilo. Resnica je tudi, da se nihče ne bo šel ženit v Zarkomet. Tragedije v zakonih pa so bile in bodo. Koliko zakonov se sklene takorekoč čez morje, pa se nihče nad njimi ne spodtice.

Dne 5. marca je po mučni bolezni — možganskim vnetjem — umrla mlada rojakinja Rozzi Medved, stara 21 let, hči dobroznane rodbine Franka Medveda. Bila je miroljubna in prikupnega značaja, ni se sramovala na javnem prostoru ogovoriti starega človeka po slovensko. Takih je dandanes malo. Dvakrat umrje človek mlad, ko gleda svet še v rožnatih barvah. Moje odkritosrečno sožalje. — Mary Pustoslemšek.

Predal za informacije

(Odgovori na vprašanja.)

Racine, Wis. — V Siebingerjevi "Slovenski bibliografiji" (1907-1912) ni omenjeno nobeno večje delo glede razvoja slovenskih priimkov. Gotovo so tu in tam izšli v časopisih, revijah in zbornikih kakšni podatki o izvoru slovenskih imen, ampak ta dela so tako raztresena, da jih je težko zbrati. Poleg tega so tudi nepopolna in podatki slabo utemeljeni.

Ze stari Slovani, ko so se priselili v Evropo, so, kolikor pomeni zgodovina, imeli svoja osebna imena. Ta imena so si deloma dajali po bogovih, živalih, cvetlicah za dekleta in kakih velikih zaslugah očetov za sinove. S krščanstvom so Slovenci dobili krščanska imena, v veliki meri pa so tudi še ohranili stara družinska imena. To je bil prvi začetek dvobesednih imen pri Slovincih, namreč imena in priimka. Vsekakor pri zapisovanju niso še dolgo poznali drugega kakor eno samo (kratno) ime. V štirinajstem stoletju se je šele pričela vpeljovati raba dveh imen pri zapisovanjih in župnijah in pri volitvah, kar se je skoz stoletja razvijalo. V mnogih slučajih so bila ohranjena še stara družinska imena, nekateri pa so dobili priimke po svoji zunanosti (Černe, Belin), drugi po svojih poklicih (Kovač, Kolar, Kosce, celo Sušter in Sustereš). Pri dajanju priimkov je v splošnem najbolj vplivala ljudska domišljija, ki je krstila posameznike po njih karakteristiki. Navihanec je n. pr. dobil od sosedov priimek Lisejak. Ime se je prijelo rodbine in je bilo tako tudi prvič vpisano kot priimek. Istotako je z imeni Medved, Volk, Petelin, Serken itd. Kakor pri drugih narodih se je tudi pri Slovincih priimek razvijal od očeta na sina kot na primer Zupan — Zupančič, Urban — Urbančič, Kovač — Kovačič — Kovačevič itd.

Gotova reč je, da je prvotnih priimkov bilo zelo malo, a so se z množitvijo rodbin izpreminjali in množili.

Veneta, Pa. — Obrnite se na upravništvo Proletarca, 3839 W. 26th St., Chicago, Ill.

VENETI SI KNJIGO "Ameriški Slovenci"

Debela — da se komaj vžigne.

Kutarski čekač se je "mimo-grede" zlagal, ko se baha, da se člani S. N. P. J. naročajo na njegov list. Ta je bila za "home consumption".

Kutarski čekač se je "mimo-grede" zlagal, ko se baha, da se člani S. N. P. J. naročajo na njegov list. Ta je bila za "home consumption".

Kutarski čekač se je "mimo-grede" zlagal, ko se baha, da se člani S. N. P. J. naročajo na njegov list. Ta je bila za "home consumption".

ZARKOMET

Burbonec ostane Burbonec.

(Odprti forum, v marcu l. 1926.)

Zgodovinar: — Cerkev je bila najhujša nasprotnica resnice o evoluciji človeka še pred sto leti —

Apologetik umirajoče cerkve: To ni res. Popravite besedo: cerkveni krogi so nekoliko nasprotnovali, a ne vsi, le bolj zabiti krogi, ki so napačno tolmačili sv. pismo — kakor so ga tolmačili še bolj zabiti cerkveni krogi za časa Kopernika in Galileja.

Zgodovinar: Zgodovina nas uči, da so ravno cerkveni krogi vseh vekov ustvarjali vero, dogme in vlado v cerkvi. Danes se ne damo več zavajati. Kdo je pa danes naša cerkvena oblast, odkar nimate več papeža, niti ne prisegate več na biblijo po združiti vseh kristjanskih sekt? Ali ni zbornica, obstoječa iz samih krogov? Fakt je, da je cerkev ljuto pobijala priznanje evolucije. Priča nam je naša literatura iz začetka 20. stoletja.

Apologetik: Eh, kaj tista literatura! To so pisali glupci! Pošten kristjan so takrat molčali. Pošteni in razumni kristjani niso že takrat verjeli v hebrejske pravilice v bibliji. Tem se je zavahvali, da se je cerkev še pravčasno reformirala, drugače bi bila propadla že sredi minulega stoletja.

Zgodovinar: Reformirala? Da, za sto let nazaj! Zakaj pa danes pobijate najnovejše in satisfakcično dokazane znanstvene resnice? Dejstva, da je cerkev srdito kazala zobe vsaki novi resnici, ne izbrisete iz zgodovine. Borba za priznanje evolucije ni še daleč za nami.

Apologetik: Cerkev se ni borila. Borili so se cerkveni glupci, neznanici in licemerji. Te smo zavrgli. Bili so sramota za cerkev. Prosim, da se te moje besede zanesejo v zapisnik! —

Njegova žena.

Bralci Zarkometa, kaj si mislite o moji ljubljeno ženi? Kadar gre k maši, obleče samo eno tenko krilo, ki je spodaj in zgoraj prekratko. Tri krila in kožuh obleče, kadar gre spat. — Stefan Siromak.

Pliska se polomi.

Neki irski (ali je bil škotski?) svetnik je zaživljal na plačalko in vse podgane so šle za njim v morje. Amerikanci smo še večji svetniki. Zapiškamo enkrat in zlato vsega sveta je pri nas — zapiškamo drugič in parazitiziramo vsega sveta jo mahajo sem po zlato.

Dokaz strpnosti.

Kutarski list se zaklinja, da ljubi strpnost. Nekaj vrtic nižje pa piše: "Svobodomiselnost listi morajo iz slovenskih hiš. Katoličan, ki opazi pri sosedu svobodomiselnost list, naj gre nad njega, da list zavrže."

Zivio kutarska strpnost!

Kaj pa če bi sosed podučil "strpneža" kaj je toleranca?

Ubogi kongres!

"Kongres debatira o prohibiciji."

Z drugimi besedami: Kongres debatira, če res hudo smrdi nestvor, ki se je rodil mrtev in leži tam nepokopan že šest let.

Bilo je v Sparti (Minn.)

Pred dolgo leti smo na stari Sparti zahtevali, da na vsak način mora priti častiti gospod Matija k nam maševat na božič. (Takrat je imel Matija veliko okrožje.) Matija je prišel in skolektal \$75.45. Nato je povedal, da ne bi bil naredil koraka na Sparto, če bi bil vedel, da dobi samo \$75.45. Od tistega časa jaz ne hodim več v cerkev. Martin iz Eveletha lahko še hodi, če mu je drago. Ako ne verjame tem vrticam, naj vpraša evelethakega "gospoda". Kako se že "gospod" piše? Anton L., ali se začne s S? Morda Martin pogrunta. — Gilberta Mica.

Debela — da se komaj vžigne.

Kutarski čekač se je "mimo-grede" zlagal, ko se baha, da se člani S. N. P. J. naročajo na njegov list. Ta je bila za "home consumption".

Umor v republikanskem tabornu

Smallova fakcija republikanske stranke ima na zapadni strani Chicaga svoj glavni stan, v katerem se shajajo razni sumljivi elementi. — V četrtek so se tam stekli in mrtev je obeljal ropar in agitator senatorja Van Lenta.

Chicago, Ill. — V hiši št. 1454 zapadna Madison cesta ima Deneen-Smallova fakcija republikanske stranke svoj politični glavni stan za 27. volilni okraj (ward). V tem glavnem stanu ima svoj glavni politični urad državni senator George Van Lenta, ki si je pridobil nekoliko sumljivih sloves s tem, da je izposloval za mnoge znane kaznjence pomililoženje ali pa izpuščenje na probacijo. Da so taki oproščeni elementi hvaležni svojim političnim odrešenikom, se razume. In tako ni nič čudnega, da so se shajali v omenjenem republikanskem glavnem stanu razni zločinci. Policiji je bilo seveda vse to znano, zgleda pa, da je lepo zatimila obe očesi, kajti ti tatovi in roparji in iz jetnišnice izpuščeni zločinci ali pa pod zaščito senatorja in drugih večalmanj uplivnih politikašev. Pod uradi senatorja Van Lenta se nahaja "pool room", kjer postopajo vedno moški dvomljive preteklosti in sedanjosti; to so po večini agitatorji za razne kandidate ene ali druge kapitalistične stranke; za svoje delo so kajpada dobro plačani, vrhu tega pa imajo še prijetno zavest, da jih bodo njih politični bossi ščitili, če bi bili slučajno pri svojem ponočnem zločinskem delu zaloteni.

Torej v opisanem glavnem stanu Deneen-Smallove republikanske fakcije so našli v četrtek ob 2. popoldne truplo Harolda Flynna. Flynn je policiji jako dobro znan. Bil je nedavno spoznan krivim ropar ter obsojen v jetnišnico, a je bil izpuščen na probacijo, ter je zadnje čase brusil pete po 27. volilnem okrožju za senatorja Van Lenta in druge kandidate Smallove fakcije.

Truplo je ležalo v mali predsobi sredi razmetanih stolov. Ležalo je na hrbtu. Nedaleč od trupa je ležal revolver, iz katerega je bilo izstreljenih več krogel. Brez dvoma je padel ta revolver iz Flynnove roke, ko se je smrtno zadet zgrudil na tla. Nobena dvoma ni, da se je v tem republikanskem glavnem stanu vršila ljuta revolveraska bitka, kajti v stenah je policija našla vse polno luknj od krogel. Iz krogel je bilo izstreljenih iz revolverjev raznih kalibrov in iz raznih smeri. Bitka je torej bila. Toda kaj je bil pravi povod bitke?

Detektivji pravijo, da je ta umor politično-podzemeljsko delo. Politika republikancev in demokratov je brez principov in umazana, ker drugačna sploh biti ne more. In zato ni prav nič čudno, če se pripeti kaj takega.

Policija išče sedaj dva moška, ki sta v sredo popoldne kvartala s Flynnom v republikanskem glavnem stanu. Zaseduje nadalje nekega Franka Derrica, katerega avtomobil je stal celo noč od srede na četrtek baš nasproti hiše, v kateri je bil izvršen umor. Derrico je policiji dobro znan in je imela z njim že precej opravka. Flynn in Derrico sta bila baže precejšnja prijatelja ali vsaj zaveznika pri raznih svojih nočnih podvetjih.

Senator Van Lenta je videl truplo; ležalo na tleh v njegovega uradu. Na vprašanje policajkega častnika je odgovoril, da je Flynna sicer poznal, da pa "ni spadal sem". Van Lenta je torej akual zatajiti svojega političnega zaveznika. Kasneje — ko so že drugi izpovedali resnico — pa je senator Van Lenta priznal, da je nameraval Flynna nastavit kot svojega agitatorja.

Podpisal za referendum v Nemčiji dobljeni.

Berlin, 12. marca. — Predloga socialistov in komunistov, ki doleča, da bivše dinastije in Nemčiji ne dobe nobene odškodnine za zaplenjeno premoženje, je dobila štiri milijone podpisov kakor zahteva ustava. Berlin sam je dal pol milijona podpisov. Parlament mora zdaj sklepati o predlogu. Ako jo zavrne, mora vlada dati predlog na splošno glasovanje vsa ljudstva.

Avstralsko delavstvo proti izjemnim zakonom

Stavke žele proglasiti za zločin. — Kaznovati žele ta zločin z zapornim ali deportacijo.

Melbourne, Avstralija. — Vse avstralsko delavstvo je v gibanju proti federalni protidelavski vladi, ki namerava potlačiti delavsko strokovno gibanje. Federalna vlada je zadnji teden v mesecu januarju predlagala, da se revidira zakon o zločinih, po katerem se delavci lahko obsodijo v zapor ali na deportacijo, kadar nastanejo nemiri v industriji.

Po tem novem zakonu bi imela vlada pravico ob času stavke proglasiti, da so nastali v industriji veliki nemiri. Kdor bi ob času takega vladnega proglasa priporočal izpor ali stavko, se lahko obsodi na eno leto zopora. Če pa dotični ni rojen v Avstraliji, se ga deportira.

Trde so tudi določbe za takozvane nelegalne organizacije.

Ta zakon pravi: (A) Vsaka skupina oseb, ki je inkorporirana, izvrši zločin, ako zagovarja ali priporoča strmojavljenje vlade z revolucijo ali sabotažo; ali če priporoča strmojavljenje vlade s silo katerekoli države ali dežele, ki ima organizirano vlado; ali če zagovarja uničenje ali poškodovanje državne lastnine ali lastnine, ki služi za trgovino z drugimi deželami, ali če je v zvezi z organizacijami, ki širijo take nauke.

(B) Vsaka skupina oseb, ki je inkorporirana ali ne in ki ima po svoji ustavi ali s propagando namen širiti vpor.

Vsaka oseba, ki izvrši kaj takega, se lahko obsodi na dve leti v zapor. Kdor pa samo pomaga širiti te vrste propagando, se pa kaznuje s šestimi meseci zopora. Tako kazni zadene tudi o ne skupine, ki izdajajo knjige z zgornjimi nameni.

S takimi postavami namerava avstralska federalna vlada zavdati strokovno gibanje v Avstraliji. Ampak delavstvo se giblje proti nameravam izjemnim zakonom, ki so razredni in imajo namen zadeti le delavce, medtem ko koristijo podjetnikom. Avstralsko delavstvo je organizirano politično in strokovno in razume odbiti ta naval reakcije.

Haitčani dobro finančno napredujejo.

Washington, D. C. — Ameriški komisar za Haiti je te dni državnemu departamentu predložil poročilo za leto 1925, iz katerega je jasno razvidno, da Haiti dobro napreduje na vseh poljih. Ekonomski in finančni napredek je jako lep in ravno tako kar se tiče samovlade. Poročilo pravi, da je imela haitajska vlada koncem leta na roki \$1.273.568. Poročilo pravi, da so izgledi za leto 1926 kar najboljši. Zadnje čase so začeli izvažati gumij, in upati je, da se bo ta industrija lepo razvijala.

Haiti ima svojo vlado, za red pa skrbijo ameriški marinarji in pa komisar, ki ga imenuje ameriška vlada.

Banditi oplenili vlak.

Minneapolis, Minn. — V bližini postaje Eden, Ill., so banditi ustavili nek tovorni vlak Minneapolis & St. Paul železnice ter so oplenili 22 vagonov.

"Junaki dela" v Rusiji

Moskva. — Vrhovni svet delavskih strokovnih uni v Uniji socialističnih sovjetskih republik je pred nedolгим časom ustanovil nov red odlikovanja za delavce: junake dela. Svet je priporočil, da "junaki dela", to je osebe, ki so odlikovane s tem nazivom, prejemaajo od države popolno plačo brez dela in da so izvezte od raznih davkov in drugih obveznosti. Odlikovanja se vrste so deležne le one osebe obojega spola, ki so delale nepretrgoma 35 let ne glede na število delodajalcev. Sovjetska vlada se ni uveljavila priporočila. Med odlikovanci, ki so že prejeli novi red "junakov dela", je več starih delavcev in delavk; med zadnjimi sta tudi Tatjana Kostilina in Klavdija Takičeva, ki sta izvršili mornariško častniško žolo.

Ali želite znati pravilno pisanje čitat angleško? Narčni si "Slovensko-angelsko slovnico", katere je izšla in ima na prodaj. Knjižarna matice S. N. E. J.

S POLJA VEDE

Novo iznajdbe in odkritja

Nov element odkrit.

Chicago. — Dr. B. S. Hopkins, profesor neorganične kemije na illinoiski univerzi in njegova pomočnika L. F. Yntema ter J. A. Harris so te dni naznanili, da so odkrili doslej neznan element št. 61, katerega so kemiki iskali že dvajset let. To je eden izmed petih elementov, ki še niso znani. Odkritelji poročajo: Novi element je podoben aluminu in zelo redek. Od 400 funtov "redke zemlje", v kateri se skrivajo neznan element, so odkritelji dobili le pol unce nove vrline. O rabnosti elementa se še ne more govoriti. Imena še nima.

Ogromen nov teleskop.

New York. — Ameriški astronom George Willis Ritchey, ki je zamen iskal podjetnike v Združenih državah, da bi mu financirali njegov novi teleskop, je končno dobil francosko družbo Societe de St. Gobain za svoj načrt. Teleskop bodo zgradili v Parizu in vzel bo dve leti, predno bo izgotovljen.

Novi teleskop bo največji na svetu. Stekleni reflektor bo imel 19 čevljev in 8 palcev premera. S tem teleskopom bo mogoče videti zvezde, ki so 15.000-krat oddaljene od najbolj oddaljenih, kar jih danes vidijo. Luna bo oddaljena le 10 milj in vidni vesolj se približa milijon in pol krat. Za izvršitev tega ogromnega aparata bodo morali narediti posebne priprave. Samo plač za izdelanje velikanke leče bo vzel dve leti dela.

Ritchey je naredil načrt za sedanjí največji teleskop s sto-palčno lečo, ki se nahaja v Californiji.

Nov element za boljšo baterijo odkrit.

Dunaj. — Gunther Polich, inženir v dunajski politehnični šoli, je odkril nov element, s pomočjo katerega bo mogoče dobiti veliko lažje električno baterijo. Polich pravi, da je novi element petkrat lažji kakor svinec, toda dosti bolj kot svinčni akumulator.

IZ PRIMORJA

Revolver je kazal svojemu prijatelju Franu Staniću Kr. Trampu. Stanić bi bil rad kupil revolver. Ko sta pregledovala orožje, se je sprožilo in Stanić je bil ranjen v prsi. Prepeljali so ga v bolnico. Trampu je bil prepričan, da revolver ni nabit.

Na gnojšču je ležal novorojenček 24letne Ivane Gustinčičeve v Trstu. Reva je brez svojcev, in oni, ki ga je označila za očeta, noče nič vedeti o njej in detetu. Po noči je po porodu odločila sinčka na gnojšču nekje pri Sy. M. Magdaleni Gor., drugo jutro so jo našli v njenem borem stanovanju omedlelo. Ko se je zavedla, je povedala vse in dete so našli takoj še živo. Nedavno je stala Gustinčičeva z detetom v roki pred sodiščem. Povedala je potom tolmacha, da je rojena v kraju Marro-Poladro v Braziliji, priznala je vse, se pokesala in objubil, da bi nikdar več kaj takega ne storila. Obsodena je na 2 leti, 2 meseca in 20 dni zopora, katere kazni pa se ji po zadnjem indultu odpusti.

Viskosa starost. Na Vojkem, županija Podravska, je v starosti 96 let umrl previtkar Franc Črnelič. Nikdar v svojem življenju ni bil bolan in do zadnjega čila na duhu.

"Zmajevič". V Nerezinah v Istri so prodali na javni dražbi za 33.500 lir zemljišče s pašniki in gozdici, ki je last ustanove semenišča Zmajevič v Zadru. Ob tej priliki so naglašali italijanski listi, da ima semenišče naloge, dajati na otoke pravo italijansko duhovščino. V tako svrhu "Zmajevič" najbrže ni bil ustanovljen.

V Vrtojbi pri Gorici imajo vzajemno zavarovalnico goveje živine, ki uspešno deluje že 30 let. Članov ima 228. Zavarovalnica je bilo v preteklem poslovnem letu 362 glav goveje živine za skupno zavarovalno vsoto 925.000 lir. Naredi je bilo 10. odškodnine je plačala zavarovalnica 20.585 lir. Zavarovalnica ima dobro vodstvo in kmetovalci razumejo njen pomen.

Vesti iz Jugoslavije

Belgrad, 17. febr. 1926.

Sindikalni pokret se v Belgradu zadnje mesece prav čedno razvija. Kongres sindikalnega zedinjenja, ki je proglasil neodvisnost sindikatov od katerekoli delavske politične stranke, je z ozirom na razmere, v katerih se nahajamo, prav razumel situacijo ter napravil a to proglasitvijo prav umesten sklep. Pri nas imamo tri socialistične stranke: "Socialistično Partijo Jugoslavije", ki je imela 17. in 18. jan. svoj redni kongres, ki je bil prav zanimiv in koristen in katere glavni organ so "Radničke Novine", nadalje stare komuniste, ki so še vedno nepomirljivi in izdajajo "Organizovanega Radnika", ter novo socialistično delavsko grupo "Ujedinjenje", ki izdaja časopis "Radničko Jedinstvo". In katero tvorijo bivši člani komunistične stranke, ki se grupirajo okoli sođr. Živoje Milojkovića. Vodilni moše teh treh grup se ne morejo še med seboj sporazumeti, da bi po mojem mnenju to ne bi bilo tako težko, zlasti ne v pogledu prve in zadnje grupe. Ker se pa delavcem v tovarnah, rudnikih in delavnicah, ki so teško izkoriščani, mudi, so vprašanje sindikalnega ujedinjenja praktično rešili sami, s tem, da so se združili v svojih strokovnih organizacijah. Uspeh je še tu. N. pr. naša belgrajska podružnica "Opceg radničkog saveza" ima že 410 članov; v oktobru lanskega leta jih je imela le 60. Organizacija pekarskih pomočnikov se je zopet obnovila. Jorgancijski delavci (izdelovalci odelj) so živahno na delu, da povzdignejo svojo organizacijo. 29. jan. se je pa vrtil veliki zbor tramvajskih in tovarniških delavcev.

Na kongresu SPJ. in v delavskih časopisih pred in po kongresu se je vodila huda debata o tem: ali naj bodo strokovne organizacije s politično stranko ali izven nje. Zlasti je hudo napadel nevtalne tešnje bivši poslanec šodr. Divac v "Radničkih Novinah". Smisel njegovih izvajanj je bil: "Če se ne teži s sklepom glede nevtalnosti strokovnih organizacij tudi za politično nevtalnost, potem je vendar treba voditi tudi politiko, naslanjajoč se na to ali ono politično stranko. Naravno je, da delavci socialističnih strokovnih organizacij vodijo politiko namenjajoč se na politično stranko. Delavci pa ne smejo računati samo s tem, kar se danes govori, marveč tudi s tem, kdo da jim to govori, kajti zgodovina se ni zabirala sledov zadnjih let." — Protí Divacu je ostro nastopil Života Milojković, ki je zagovarjal sklep kongresa sindikalnega zedinjenja od 10., 11. in 12. okt. 1925, češ, da je v interesu obnove sindikalnega pokreta nujno, da je ta pokret jedinstven in kompakten, valed česar se mora odkloniti vse, kar bi moglo temu jedinstvu škodovati.

Po mojem je stvar enostavna: Če se ne morejo še politični voditelji zediniti, ker se ne morejo zediniti v pogledu pomirljivosti in napomirljivosti politične klase borbe, morajo delavci iz tovarn, ki manj filosofirajo, ter preveč trpe valed kapitalističnega pritiska, pokazati pravo pot. In pokazali so jo. Če bodo njim sledili le politični propagatorji socialističnih idej, pa si bosta celo N. Divac in Ž. Milojković lahko segla v roko. Edinstvo nad vse! Seveda, tudi strokovničarji ne smejo pozabiti, da je zlasti v Jugoslaviji politična moč mnogo, ali pravzaprav vse!

Stalci pas ogrizel dve osebi. V družini posestnika Matije Kreutza v Novi Gradski se je 10. febr. pripetila velika nesreča. Dopoldne omenjenega dne se je poročila domača hčerka Katičica. Ko so odhajali svatje iz hiše, je gospodinja nesla hrena psa, ki je bil priklenjen na verigi. Pes je gospodinjno popadel za roko tako, da se je žena onesvestila. Na pomoč ji je prihitel domači sin, katerega je pes tudi napadel in ga ogrizel. Mestni veterinar je ugotovil, da je pes stekel. Mater in sina so takoj prepeljali v Pasteurjev zavod v Zagrebu.

Teška nesreča v Hraštiku. V hraštikiškem rudniku se je pone-srečil Ivan Pevec. V jami ga je prenesel strel, ki mu je močno poškodoval glavo in roke. Ne-

Slovenska Narodna		Podporne Jednota
Ustanovljena 9. aprila 1904		Incorp. 17. junija 1907 v državi Illinois

GLAVNI STAN: 2687-39 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

Izvrševalni odbor:
UPRAVNI ODBEK:
Predsednik Vincent Calmar; podpredsednik Andrew Vidrich, N. E. D. 7, Box 103, Johnstown, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolniškega oddelka Blas Novak; gl. blagajnik John Vogrich; urednik glasila Jole Zavertnik, upravitelj glasila Ellis Godina.

POROTNI ODBEK:
Martin Železnikar, predsednik, Box 276, Barborton, Ohio; Frances A. Tauchar, 2327 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Krimančič, 13111 Belmont Ave., West Park, Ohio; Mary Udevich, 2623 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Terčelj, Box 23, Strabane, Pa.

BOLNIŠKI ODBEK:
Blas Novak, predsednik, 2627-39 S. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2627-39 S. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
VEHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrožič, Box 286, Moon Run, Pa.
ZAPADNO OKROŽJE: Anton Štarič, Box 104, Green, Kans., za jugozapad, Frank Kitar, Box 958, Chisholm, Minn., za sev. zap. John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:
Paul Berger, predsednik, 2623 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.; Richard J. Zavertnik, 2315 S. Millard Ave.; Frank Zajc, 2639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Združitelni odbor:
Predsednik: Frank Alch, 2126 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Jolka Oren, 2625 W. 26th St., Chicago, Ill.; John Olip, 2426 So. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.

VEHOVNI EDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6339 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POZOR: — Korrespondenca s glavnimi odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PIŠMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se nanašajo: Predsednik S. N. F. J., 2627-39 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE KADRE BOLNIŠKE PODPORE SE NANAŠAJO: Bolniški tajnik S. N. F. J., 2627-39 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vrše se nanašajo: Tajništvo S. N. F. J., 2627-39 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADAVE V SVETI S HLAGAJNIŠKIMI POSLI se posiljuje na naslov: Blagajništvo S. N. F. J., 2627-39 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse priitilje glede posiljanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošljejo Paul Bergerju, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je sgoraj.

Vsi priitvi na gl. porotni odbor se naj pošljejo na naslov: Martin Železnikar, Box 276, Barborton, Ohio.

Vsi dopisi in drugi spisi, nanašajoči, oglaš., naročila in spili vse kar je v sveti s glavnim jedoto, naj se pošljejo na naslov: "PROSVETA", 2627-39 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

srečnela, ki je baže v nevarnosti, da izgubi vid, so prepeljali v ljubljansko bolnico.

Samomorilna manija med belgrajskimi študentinjami. Po novem letu je začela razarjati v Belgradu med slušateljicami tamkajšnje univerze prava samomorilna manija. Nič manj kakor aedem slučajev je v nekaj tednih že zabeležila policijska kronika, med njimi več smrtnih.

Trboveljska premogokopna družba je reducirala veliko število trpinov rudarjev in namerava z redukcijo še nadaljevati. Že itak je bilo delavstvo mizerno plačano, že itak so družine hirale in bolele, ker rudarji niso prisluzili toliko, da bi mogli vsaj človeku primerno prehraniti sebe in otroke. Trboveljska družba nikakor ne reducira iz faktične potrebe, ali valed premalo naredil premoga. Temveč redukcija je zgolj špekulativno stremenje, znižati delavske plače in povečati delovni čas. Pri tej špekulaciji je brezobzirnost dosegla že vrhunec, na cesti naj torej umira na stotine delavcev, na stotine družin naj hira v bodi in lakoti, da le kapital pride do svojega računa.

Bukve so sekal trije sekači v Zagorci pri St. Vidu na Dolenjskem. Vse je šlo po sreči, težka bukev je pa nenadoma padla v nenameravano smer. Podrja je Antona Zajca in ga pritisnila ob breg. Zaje je še isti dan umrl. Ostala dva je bukev nekoliko opiazila, vendar brez večjih posledic.

Hankirja Martina Carića so v Zagrebu na ukaz državnega pravdnika zaprli. Kot ravnatelj Karlovačke metne hranilnice je delal z uradnim denarjem razne privatne kupčije in oškodoval zavod za ogromne vsote. Preiskava bo dognala in prišla še marsikaterim čednostim na sled. Prav je, da se tudi takim mogotcem stopi na prete.

Lepa dedščina. Delavec Josip Holb iz Slavonije se je pred leti preselil v Ameriko in svoji siromasni družini prav nič poročal o svojem življenju in o svoji usodi. Pred dnevi je pa žena na poizvedovanje o možu dobila od ameriških oblasti obvestilo, da je mož umrl in ji zapustil lepo premoženje v gotovini in blagu za okrog 100.000 dolarjev. Delavčeva žena je potemtakem petkratna jugoslovanska milijonarka.

V Belgradu je policija zopet našla zakotno beznico, kjer so uganjale belgrajske device in belgrajski mladiči bogatih miškanov svoje orgije. Pravijo, da je sicer Belgrad zelo moralno mesto, po odkritja kažejo, da so s priporočili in politično reklamo zakrili razne koticke najogabnejših shajališč.

Žrtv poklica bi bil kmalu postal rudar Ivan Pevec v Hraštiku. Pri razstreljevanju v hraštikiškem rudniku mu je eksplozija teško poškodovala glavo in razmrevila roke. Uboga rudarja so prepeljali v bolnico.

Družinska tragedija. Premk iz sv. Trojice pri Domalah je poročil vdovo s posestvom, čeprav je bila nad 25 let starejša od njega. Da ljubezen ni mogla ravno cveteti, je jasno in Premk je premišljal na vse načine, kako bi se iznebil svoje šene. Nedavno ji je pa v čaju aerviral strup, tako da je žena izdihnila. Za pogreb se ga je pošteno navlekel in izginil. Našli so ga zastrupljenega v gozdu. Najbrže ga je pekla vest in je v obupu končal še sebe.

V pijanosti se je izpozabil v neki kavarni v Kadavaru orožnik. Na nasvet orožniškega nadrednika Boža Savovića, da naj bo miren in dostojen, je začel streljati, smrtno zadet narednik, dva druga pa težko ranili.

V Vojvodini so našli ob železniški progi mrtvo dete, ki je bilo očitno izpostavljeno. Bilo je že brez noge, odgrizla jo mu je mačka.

Za delavsko izobrazbo. Pri centralnem sekretarijatu Delavske zbornice v Belgradu se je ustanovil izobraževalni odesk, ki je otvoril novo, zelo obsežno knjižnico in ki pripravlja vrsto tečajev in predavanj, ki se bodo vršila v bližnji dobi. Poleg navadnega znanja se bo predavalo zlasti o zgodovini delavskega gibanja, o ekonomiji, o sociologiji, o marksizmu, o tehniki, umetnosti in o razlikih strujah in tečajih v delavskem gibanju. Poučevalo se bo tudi knjigovodstvo ter tuje jezike. Predavali bodo večinoma naši sodruzi.

Jezikovna borba v šoli. V šoli na Mavrienu pri Črnomlju so se nedolgo tega otroci spili z učiteljico. Vzrok spora je bil jezik, namreč debata, ali se sme govoriti v šoli nemško ali slovensko. Nek učenec je trdil, da se v šoli sme govoriti namško, za kar ga je hotela učiteljica kaznovati. Tedaj so pa učenci navallili nanjo, jo obdelali s knjigami in pestni in je bil pouk prekinjen. Oblasti so baže odredile preiskavo.

Kaj je človeky najljubše? V prvem letu vzljubi človek do jiljo, v petem mater, v desetem poistnice, v šestnajstem prostost, v dvajsetem izvoljenko, v tridesetem ženo, v štiridesetem otroke, v šestdesetem svojo komodnost, samega sebe pa ljubi vse življenje.

Agitirajte za "Prosveto"!

